

Pojęcie partii politycznej

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Audiobook](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: *Encyklopedia PWN: partia polityczna*, dostępny w internecie: encyklopedia.pwn.pl [dostęp 4.11.2020 r.].
- Źródło: Beata Kosowska-Gąstoł, *Prawna instytucjonalizacja partii politycznych na poziomie europejskim*, dostępny w internecie: ce.uw.edu.pl [dostęp 21.08.2020 r.].
- Źródło: *Ustawa o partiach politycznych z dnia 28 lipca 1990 r.*, dostępny w internecie: prawo.sejm.gov.pl [dostęp 7.04.2020 r.].
- Źródło: *Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych*, dostępny w internecie: isap.sejm.gov.pl [dostęp 26.10.2020 r.].

- Źródło: *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.*, dostępny w internecie: prawo.sejm.gov.pl [dostęp 1.11.2020 r.].

Materiał jest częścią serii „**Inne spojrzenie**”.

Partie polityczne to instytucje polityczne powszechnie występujące we współczesnych społeczeństwach. Na ich różnorodność składa się wiele czynników, takich jak czas powstania, programy, członkowie, a nawet terytorium, na jakim działają. W poniższym module zostaną przedstawione definicje politologiczne, socjologiczne i prawnicze partii.

Twoje cele

- Zdefiniujesz pojęcie partii politycznej.
- Scharakteryzujesz przyczyny powstawania partii politycznych.
- Ocenisz społeczne przyczyny zawiązywania się partii politycznych.

Przeczytaj

Czym są partie polityczne?

Partie polityczne są powszechnie występującą we współczesnych społeczeństwach instytucją polityczną, która wraz z wyborami do organów przedstawicielskich (parlamentu, organów stanowiących samorządu terytorialnego) zastąpiła plebiscytową i korporacyjną formę artykulacji i agregacji interesów. Partie różnią się między sobą formami organizacyjnymi, wielkością, programami, ideologiami, a także funkcją, jaką pełnią w rządzeniu państwem. Ich istnienie zapewnia [pluralizm polityczny](#).

W języku łacińskim słowo *pars* znaczy „część”, *partire* – „dzielić”. Etymologicznie rozpatrując to pojęcie, należy skonstatować, że partia polityczna to część systemu politycznego. Nie zawsze w nazwie własnej danej partii politycznej występuje słowo partia. Na przykład w Polsce, począwszy od końca XIX wieku, popularnym synonimem stało się określenie „stronnictwo”. Inne charakterystyczne w różnych częściach świata określenia występujące w nazwach własnych poszczególnych partii to: ruch, związek, falanga, front, unia, sojusz, zgrupowanie, federacja, akcja, koalicja, kongres, siła, zgromadzenie, stowarzyszenie, centrala, grupa, krucjata. Nie nazwa przesądza o tym, czy dana organizacja jest partią polityczną, lecz jej szczególne cechy.

Definicje partii politycznych

W literaturze politologicznej, socjologicznej i prawniczej występuje duża liczba definicji partii politycznych.

Dominują dwa główne sposoby definiowania: eksponujące jedną cechę lub uwzględniające grupę charakterystycznych elementów nieodłącznie związanych z opisywaną organizacją polityczną.

Autorzy budujący definicje na podstawie

jednego elementu, odwołują się do specyficznych cech partii politycznej, wynikających najczęściej z jej programu, struktury organizacyjnej oraz wypełnianych przez nią funkcji. I tak np. Edmund Burke, znany angielski myśliciel polityczny, opisuje partię jako „zespół ludzi krzewiących wspólnym staraniem sprawę narodową”.

Francuski politolog Maurice Duverger twierdził, że partia polityczna jest „wspólnotą o określonej strukturze wewnętrznej”. Max Weber podkreślał, że partie polityczne są organizacjami, które prowadzą rywalizację o władzę polityczną i stawiają sobie za cel zdobycie władzy dla swoich członków. „Partiami powinniśmy nazwać stowarzyszenia oparte na dobrowolnej rekrutacji, których celem jest zapewnienie swoim przywódcom szans zdobycia władzy w ramach systemu politycznego, a aktywnym członkom możliwości zrealizowania dzięki temu rzeczowych lub idealnych celów bądź osobistych korzyści, bądź jednych i drugich”. Pominięte są tu kwestie programu politycznego czy kontaktu ze społeczeństwem, a na pierwszy plan wysuwa się sprawa korzyści, jakie może zapewnić swoim członkom partia.

Partia polityczna jako przedmiot życia politycznego

Funkcją partii politycznej byłoby więc stworzenie możliwości kariery politycznej, która dla kierownictwa partii uwieńczona jest objęciem władzy, aktywnym członkom zaś daje korzyści materialne i duchowe, wynikające z uprzywilejowanej pozycji. Giovanni Sartori za partię uważał „każdą mającą oficjalną nazwę grupę polityczną, która wysuwa kandydatów i jest w stanie zapewnić im urzędy publiczne w rezultacie wyborów zarówno w pełni demokratycznych, jak i niedemokratycznych”. Większość klasycznych definicji mówi o partiach funkcjonujących w demokratycznych systemach wyborczych. Istnieje jednak także bogata literatura dotycząca partii politycznych

Martin Luther King podczas przemówienia. Poszukaj informacji, czy laureat pokojowej Nagrody Nobla prowadził swoją działalność polityczną w ramach struktur partyjnych. Źródło: National Archives and Records Administration, domena publiczna.

w systemach niedemokratycznych oraz partii, które nie biorą udziału w wyborach lub dążą do obalenia istniejącego porządku politycznego, czyli tzw. partii antysystemowych.

Trudności ze zdefiniowaniem partii politycznych odzwierciedlają różnorodność organizacji politycznych we współczesnych społeczeństwach, a także zróżnicowanie istniejących systemów politycznych. Rozszerzenie zainteresowań badawczych poza tradycyjne systemy demokratyczne istniejące w Europie i Ameryce Północnej powoduje konieczność przyjęcia bardziej elastycznej i ogólnej definicji partii politycznej. Analizując współczesne studia nad partiami politycznymi, Kenneth Janda słusznie zwraca uwagę, że „w badaniach porównawczych podstawowym problemem jest zakres definicji partii. Definicja bowiem określa, czy generalna teoria będzie się ograniczała jedynie do wyjaśnienia działań i zachowań partii współzawodniczących w systemach demokratycznych, czy będzie miała na celu wyjaśnienie szerszej kategorii zjawisk, takich jak partie w systemach jednopartyjnych czy partie dążące do obalenia istniejącego porządku demokratycznego”. Wiele współczesnych definicji partii (m.in. M. Duvergera, G. Sartoriego, W. Skrzydły) uwypukla z reguły różne elementy składowe, a przede wszystkim organizację, program, poparcie społeczne i władzę.

Najczęściej przyjmuje się więc, że partia to dobrowolnie zorganizowana grupa, posiadająca określony program, dążąca do uzyskania poparcia społecznego dla zdobycia lub utrzymania władzy w państwie i realizowania swoich interesów.

Podobnie określają partię polityczną definicje prawnicze.

” Ustawa o partiach politycznych z dnia 28 lipca 1990

r.

Partia polityczna jest organizacją społeczną występującą pod określoną nazwą, stawiającą sobie za cel udział w życiu publicznym,

w szczególności przez wywieranie wpływu na kształtowanie polityki państwa i sprawowanie władzy.

Źródło: *Ustawa o partiach politycznych z dnia 28 lipca 1990 r.*, dostępny w internecie: prawo.sejm.gov.pl [dostęp 7.04.2020 r.].

Słownik

manipulacja

forma wywierania wpływu na osobę lub grupę w taki sposób, by nieświadomie i z własnej woli realizowała cele manipulatora

partia kanapowa

partia polityczna mała liczebnie, nieodgrywająca istotnej roli w życiu politycznym kraju

pluralizm polityczny

jedna z zasad funkcjonowania parlamentarnych systemów partyjnych, polegająca na istnieniu dwóch lub więcej partii politycznych reprezentujących różne programy i orientacje, walczących o zdobycie władzy w państwie

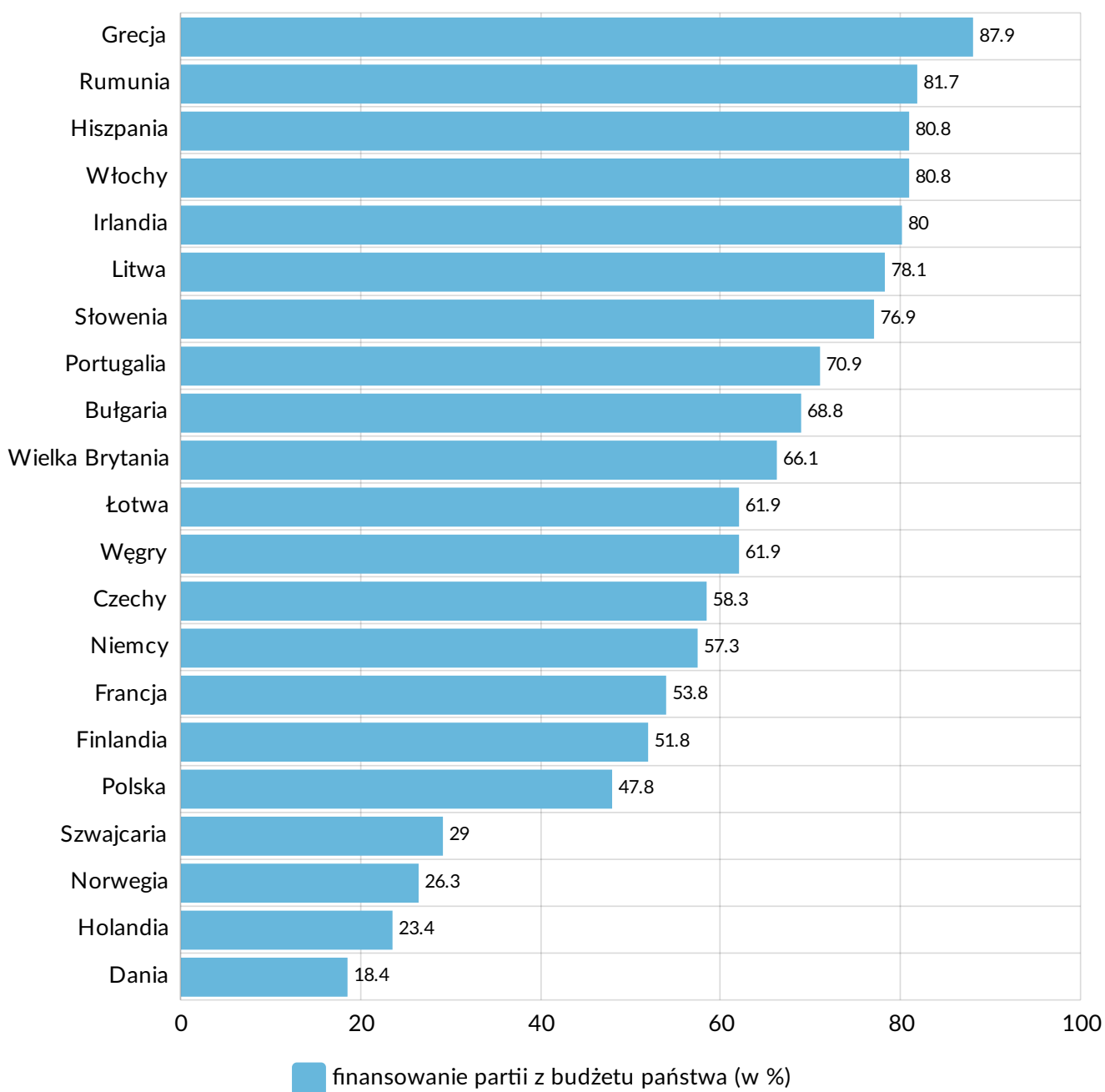
władza charyzmatyczna

typ władzy opartej na osobistych walorach przywódcy

Audiobook

Polecenie 1

Zapoznaj się z danymi dotyczącymi finansowania partii politycznych z budżetu państwa w poszczególnych krajach.

Źródło: Transparency International Global Corruption Barometer 2010, transparency.org.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 1

Oceń, czy istnieje zależność pomiędzy poziomem finansowania partii politycznych z budżetu państwa, a trwałością i stabilnością systemu demokratycznego.

Polecenie 2

Zapoznaj się z audiobookiem, a następnie wykonaj ćwiczenia.

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/Pgcux8bSb>

Trudne czasy dla partii, trudne czasy dla demokracji

Niektóre symptomy kryzysu systemu partyjnego w Polsce, takie jak niskie zaufanie i spadająca liczba osób przynależących do partii, dają się zauważyć od lat. Można je dostrzec również w innych krajach, nawet tych uchodzących za demokracje lepiej ustabilizowane.

Nakładają się jednak na nie zjawiska nowe. Pojawiają się na przykład nowe ruchy społeczne, które deklarują chęć podważenia ładu demokratycznego i których uczestnicy posługują się przemocą. Co więcej, same partie polityczne coraz częściej w swojej działalności sięgają do repertuaru ruchów społecznych: organizują marsze, demonstracje i protesty. Czynią to szczególnie chętnie, kiedy znajdują się w opozycji – usiłują wówczas nie tylko odegrać rolę politycznego adwersarza w parlamencie, ale też całkowicie zdyskredytować partię rządzącą jako ignorującą „wolę ludu”.

Taka taktyka może przynieść krótkoterminowe zwycięstwa polityczne, przede wszystkim pomóc w wygraniu kolejnych wyborów. Jednak na dalszą metę jedynie wzmacnia nieufność do wszystkich partii, całego systemu partyjnego i demokracji parlamentarnej w ogóle. Negatywne skutki stosowania tej strategii „udawanego zrywu społecznego” długoterminowo odczuwają wszystkie ugrupowania, również te, którym w danym momencie udało się dzięki niej odnieść sukces. Przeciwnicy polityczni szybko uczą się naśladować te rozwiązania, a opinia publiczna zaczyna dostrzegać, że demonstrujący są wykorzystywani w partyjnej grze. Markowanie

protestu i oddolnej organizacji nie uczyni partii bardziej demokratycznymi i nie odbuduje zaufania do nich.

Jeśli partie mają stać się ważnymi instytucjami demokratycznego życia publicznego, to nie mogą unikać trudnych, ale koniecznych reform. Muszą stać się bardziej reprezentatywne i demokratyczne, nauczyć się respektowania niezależności kluczowych instytucji publicznych, takich jak media, uczynić swoje finanse bardziej przejrzystymi i reagować w sposób programowy (co niekoniecznie oznacza afirmatywny) na postulaty zgłaszane przez autentyczne, oddolne inicjatywy obywatelskie.

W przeciwnym razie czeka je dalsza utrata kontaktu z wyborcami i będą skazane na kolejne próby odbudowywania utraconego zaufania przez powierzchowne, propagandowe komunikaty, które mogą dać chwilową przychylność. Jednakże w ten sposób nie da się zbudować trwałego poparcia. Brak zaufania do partii oznacza większą niepewność dla nich samych i dla całego systemu demokratycznego.

Oprac. na podst. Paweł Marczewski, *Partie polityczne a jakość polskiej demokracji*, Fundacja Batorego, Warszawa 2017, s. 71–72.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 2

Scharakteryzuj przejawy kryzysu partii politycznych w Polsce.

Ćwiczenie 3

Zastanów się, czy sposób finansowania polskich partii politycznych może mieć wpływ na kryzys tych instytucji. Uzasadnij swoje zdanie.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Wskaż, jakie działanie nie jest celem funkcjonowania partii politycznej innej niż antysystemowa.

- objęcie władzy przez kierownictwo partii
- zapewnienie aktywnym członkom korzyści materialnych i duchowych, wynikających z uprzywilejowanej pozycji
- stworzenie możliwości kariery politycznej jej kierownictwu
- paraliż panującego systemu politycznego

Ćwiczenie 2

Zaznacz poprawne dokończenia zdania.

Partie mogą różnić się między sobą...

- ideologiami.
- wielkością.
- programami.
- statusami prawnymi.

Ćwiczenie 3

Zdecyduj, które stwierdzenia są prawdziwe, a które fałszywe.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
Nie zawsze w nazwie własnej danej partii politycznej występuje słowo „partia”.	☐	☐
Wszystkie partie funkcjonują w demokratycznych systemach wyborczych.	☐	☐
Nazwa danej organizacji przesądza o tym, czy jest ona partią polityczną.	☐	☐
W literaturze politologicznej, socjologicznej i prawniczej występuje duża liczba definicji partii politycznych.	☐	☐

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

” Beata Kosowska-Gąstoł

Prawna instytucjonalizacja partii politycznych na poziomie europejskim

W licznych publikacjach na temat współdziałania krajowych partii politycznych na poziomie europejskim pojawiają się różne określenia mające tę współpracę opisywać: m.in. partie europejskie czy europartie. (...) Maurice Duverger, otwierając w 1976 r. swoje seminarium na temat organizacji partii politycznych, powiedział, że podobieństwo słów może być mylące, stąd wielu autorów próbuje uwolnić się od owej „nominalnej tożsamości” i analizuje partie polityczne na poziomie europejskim nie wdając się w debatę definicyjną, ale zajmując się istotą ponadnarodowych organizacji – ich ewolucją organizacyjną, wpływem na proces podejmowania decyzji w UE, itd. Według Simona Hixa na obecnym etapie rozwoju współpracy partii na płaszczyźnie europejskiej możemy mówić o dwóch rodzajach struktur organizacyjnych: grupach politycznych w Parlamencie Europejskim oraz transnarodowych federacjach partii politycznych.

Źródło: Beata Kosowska-Gąstoł, *Prawna instytucjonalizacja partii politycznych na poziomie europejskim*, dostępny w internecie: ce.uw.edu.pl [dostęp 21.08.2020 r.].

Uzasadnienie:

Ćwiczenie 5

Zapoznaj się z definicją i wykonaj ćwiczenie.

” *Encyklopedia PWN: partia polityczna*

organizacja społeczna, która powstaje i działa najczęściej na podstawie programu, stanowiącego ideowo-polityczny wyraz aspiracji i interesów grupowych reprezentowanych przez nią odłamów społeczeństwa, zmierzająca do realizacji tego programu w państwie przez zdobycie władzy państwowej, jej zdominowanie lub zdobycie istotnego w niej udziału oraz przez jej sprawowanie lub kontrolę i wywieranie wpływu na ważne politycznie decyzje władz publicznych podejmowane w państwie.

Źródło: *Encyklopedia PWN: partia polityczna*, dostępny w internecie: encyklopedia.pwn.pl [dostęp 4.11.2020 r.].

Na podstawie definicji politologicznej wskaż najważniejszy cel partii politycznych.

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

” Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych

1. Statut partii politycznej określa jej cele, strukturę i zasady działania, a w szczególności:
 - nazwę, skrót nazwy i siedzibę partii;
 - sposób nabywania i utraty członkostwa;
 - prawa i obowiązki członków;
 - organy partii, w tym organy reprezentujące partię na zewnątrz oraz uprawnione do zaciągania zobowiązań majątkowych, ich kompetencje oraz czas trwania ich kadencji;
 - tryb dokonywania wyboru organów partii i uzupełniania składów tych organów;
 - sposób zaciągania zobowiązań majątkowych, uzyskiwania środków finansowych oraz tryb sporządzania i zatwierdzania informacji o działalności finansowej partii;
 - zasady tworzenia i znoszenia terenowych jednostek organizacyjnych partii;
 - zasady dokonywania zmian statutu;
 - sposób rozwiązania się partii oraz tryb połączenia z inną partią lub innymi partiami.
2. Statut partii politycznej uchwała zgromadzenie ogólne członków partii lub zgromadzenie ich demokratycznie wybranych

przedstawicieli.

Źródło: *Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych*, dostępny w internecie: isap.sejm.gov.pl [dostęp 26.10.2020 r.].

Zaznacz, które stwierdzenia są prawdziwe, a które fałszywe.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
Zgodnie z ustawą o partiach politycznych w statucie partii politycznej musi zostać wpisany organ partii odpowiedzialny za jej finanse.	☐	☐
Statut partii nie odnosi się do terenowych struktur, które mogą być kształtowane w dowolny sposób.	☐	☐
W statucie partii politycznej musi zostać zapisany sposób przekształcania się partii politycznej i sposób jej likwidacji.	☐	☐
Zgodnie z ustawą statut partii politycznej jest pisany i wprowadzany przez jej lidera.	☐	☐

Ćwiczenie 7

Zapoznaj się z ilustracją i wykonaj ćwiczenie.

Źródło: Andrzej Krauze, dostępny w internecie: plportal.pl [dostęp 26.10.2020 r.], tylko do użytku edukacyjnego.

Scharakteryzuj problem, na jaki wskazuje autor rysunku.

Ćwiczenie 8

Przeanalizuj wykres i wykonaj ćwiczenie.

Formy działalności statutowej prowadzonej przez partie polityczne (% liczby partii w danym roku)

działalność : udział w debacie publicznej i edukacja społeczna

rok_2016 : 44

rok_2018 : 38

działalność : organizowanie manifestacji i innych zgromadzeń publicznych

rok_2016 : 30

rok_2018 : 35

działalność : organizowanie innych akcji aktywności obywatelskiej

rok_2016 : 34

rok_2018 : 33

działalność : interwencje na rzecz pojedynczych osób

rok_2016 : 28

rok_2018 : 29

działalność : interwencje w celu rozwiązania problemów grup osób

rok_2016 : 24

rok_2018 : 27

działalność : wydawanie publikacji

rok_2016 : 33

rok_2018 : 27

działalność : przygotowywanie aktów prawnych

rok_2016 : 13

rok_2018 : 18

działalność : działalność badawcza

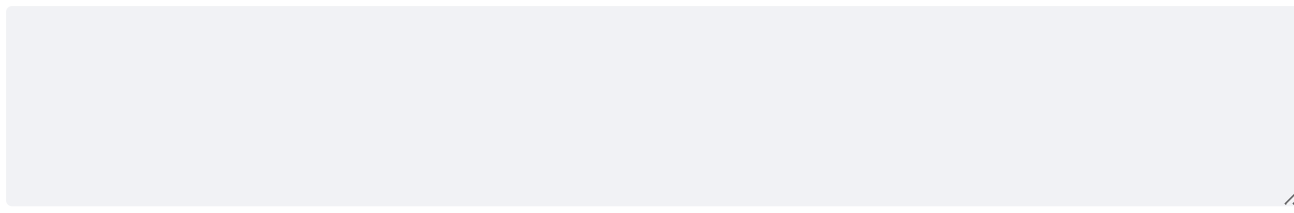
rok_2016 : 7

rok_2018 : 8

Oprac. na podst. GUS, *Partie polityczne w 2018 r.*, stat.gov.pl [dostęp: 4.11.2020 r.].

Źródło: EnglishSquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Rozstrzygnij, czy głównym polem działania partii politycznych jest budowanie społeczeństwa obywatelskiego.

Ćwiczenie 9

Zapoznaj się z tekstem, a następnie wykonaj ćwiczenie.

” Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.

Art. 13

Zakazane jest istnienie partii politycznych i innych organizacji odwołujących się w swoich programach do totalitarnych metod i praktyk działania nazizmu, faszyzmu i komunizmu, a także tych, których program lub działalność zakłada lub dopuszcza nienawiść rasową i narodowościową, stosowanie przemocy w celu zdobycia władzy lub wpływu na politykę państwa albo przewiduje utajnienie struktur lub członkostwa.

Źródło: *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.*, dostępny w internecie: prawo.sejm.gov.pl [dostęp 1.11.2020 r.].

Zaznacz, które stwierdzenia są prawdziwe, a które fałszywe.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
Według konstytucji w Polsce może funkcjonować partia komunistyczna.	☐	☐
Ustawa zasadnicza zezwala na działalność partii neonazistowskiej w Polsce.	☐	☐
Zgodnie z konstytucją w Polsce nie można zarejestrować partii nacjonalistycznej.	☐	☐

Dla nauczyciela

Autorka: Anna Wąsiel-Alberska

Przedmiot: wiedza o społeczeństwie

Temat: Pojęcie partii politycznej

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres podstawowy, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

II. Społeczeństwo obywatelskie.

Uczeń:

4) przedstawia cechy konstytutywne partii politycznych; wymienia partie polityczne, które w ostatnich wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej przekroczyły próg niezbędny do uzyskania dotacji budżetowej, i nazwiska ich liderów; przedstawia podstawowe założenia programowe tych ugrupowań.

Zakres rozszerzony

VII. Rywalizacja o władzę.

Uczeń:

1) przedstawia proces ewolucji instytucjonalnej i ideologicznej partii politycznych; charakteryzuje funkcje partii politycznych.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- zdefiniuje pojęcie partii politycznej;
- scharakteryzuje przyczyny powstawania partii politycznych;
- oceni społeczne przyczyny zawiązywania się partii politycznych.

Strategie nauczania:

- konektywizm;
- konstruktywizm.

Metody i techniki nauczania:

- burza mózgów;
- piramida priorytetów;
- dyskusja.

Formy zajęć:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;

- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami i dostępem do internetu, słuchawki;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg zajęć:

Faza wstępna

1. Metodą burzy mózgów uczniowie tworzą definicję partii politycznej; mogą wykorzystać pojęcie socjologiczne. Klasa sprawdza prawidłowość definicji, wykorzystując np. *Leksykon politologii*.

Faza realizacyjna

1. Nauczyciel inicjuje dyskusję na temat cech idealnej partii politycznej.

2. Ta krótka dyskusja jest wstępem do ustalenia cech, na którą partię zagłosowałiby uczniowie. Nauczyciel informuje o tym uczniów, instruuje ich, by podzielili się na czteroosobowe zespoły. Następnie na tablicy zapisuje temat, do którego zespoły przygotują piramidę priorytetów: „Partia doskonała”. Nauczyciel informuje uczniów, że będą pracować taką metodą i w razie potrzeby wyjaśnia ją. Rozdaje uczniom małe karteczki. Poszczególne zespoły zastanawiają się nad cechami, jakie powinny wyróżniać doskonałą partię wraz z uzasadnieniem. Swoje pomysły zapisują na karteczkach. Nauczyciel określa czas na pracę w grupach.

3. Po upływie wyznaczonego czasu, każdy z zespołów wybiera część karteczek z najbardziej odpowiednimi hasłami i argumentami i umieszcza je na tablicy (magnesy). Nauczyciel wyznacza moderatora ustalania priorytetów lub, jeśli uczniowie po raz pierwszy pracują tą metodą, sam moderuje dyskusję. Uczniowie z poszczególnych zespołów przedstawiają swoje pomysły (cechy i argumenty), a cała klasa decyduje,

które z przedstawionych cech są ważniejsze (potrzebne uzasadnienie przedstawiane przez poszczególnych uczniów przy każdej z cech), oraz eliminuje powtarzające się pomysły. W ten sposób ustalana jest ogólnoklasowa piramida cech doskonałej partii.

Faza podsumowująca

1. Uczniowie proszeni są, aby opowiedzieli, jakimi kryteriami kierowali się, wybierając cechy idealnej partii politycznej. Te kryteria zostają wypisane na tablicy i pogrupowane na ekonomiczne, społeczne, polityczne.
2. Uczniowie proszeni są, aby wskazali, jakie grupy społeczne mogą kierować się podobnymi kryteriami.
3. Jeden z uczniów proszony jest o podsumowanie lekcji.

Praca domowa:

Uczniowie proszeni są o przygotowanie własnej charakterystyki idealnej partii politycznej.

Materiały pomocnicze:

Andrzej Antoszewski, Ryszard Herbut, *Leksykon politologii*, Wrocław 2004.

Marek Chmaj, Wojciech Sokół, Marek Żmigrodzki, *Teoria partii politycznych*, Lublin 1999.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Audiobook zostać wykorzystany jako wstęp do podsumowującej fazy lekcji.